

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการด้วยรักและห่วงใยในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินงานตามโครงการด้วยรักและห่วงใยของโรงเรียนประถมศึกษา
- 2) เพื่อประเมินการดำเนินงานตามโครงการด้วยรักและห่วงใย
- 3) เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นในการดำเนินงานตามโครงการด้วยรักและห่วงใย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าโครงการ ครูผู้สอน กรรมการนักเรียน และกรรมการโรงเรียน ในโรงเรียนโครงการด้วยรักและห่วงใย สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 474 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 คน ครูผู้สอน จำนวน 101 คน กรรมการนักเรียน จำนวน 186 คน และกรรมการโรงเรียน จำนวน 165 คน รวมทั้งสิ้น 474 คน
- 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสำรวจข้อมูลและแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try out) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.95 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าโครงการ และครูผู้สอน ชุดที่ 2 สำหรับกรรมการนักเรียน และชุดที่ 3 สำหรับกรรมการโรงเรียน

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสำรวจคืนจำนวน 11 ชุด แบบสอบถาม จำนวน 474 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/PC⁺ คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าโครงการ และครูผู้สอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นครูผู้สอน มีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 82.11 มีผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้าโครงการ จำนวนเท่ากันคือ กลุ่มละ 11 คน ส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.92 มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งมากกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.23 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 79.67 และส่วนมากไม่เคยผ่านการอบรมสัมมนาโครงการด้วยรักและห่วงใย หรือโครงการที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 52.03

2) สถานภาพของกรรมการนักเรียน และกรรมการโรงเรียน นักเรียนส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.80 มีอายุระหว่าง 12-13 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรรมการโรงเรียนส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 83.60 การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 43.60 ประกอบอาชีพหาเงินทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 74.50 เป็นผู้เคยผ่านการประชุมสัมมนาหรือรับการอบรมเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.50

5.3.2 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียนในโครงการด้วยรักและห่วงใย

สภาพทั่วไปของโรงเรียนในโครงการด้วยรักและห่วงใย พบว่า ส่วนมากมีพื้นที่ระหว่าง 21-30 ไร่ ในปีการศึกษา 2541 มีจำนวนครูทั้งสิ้น 123 คน เป็นชาย 70 คน หญิง 53 คน โรงเรียนส่วนใหญ่มีจำนวนครูต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.กำหนด คิดเป็นร้อยละ 63.64 โรงเรียนในโครงการ ร้อยละ 63.64 เคยได้รับรางวัลดีเด่นในด้านการจัดกิจกรรมอาหารกลางวัน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2,572 คน มีปัญหาน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเด็กไทย จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 11.89 และขาดแคลนอาหารกลางวัน จำนวน 1,191 คน คิดเป็นร้อยละ 46.31

ปัจจัยพื้นฐาน โรงเรียนส่วนใหญ่มีแหล่งน้ำเพื่อใช้อุปโภค และใช้เพื่อการเกษตรได้จาก แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง คิดเป็นร้อยละ 81.82 แหล่งน้ำดื่มได้จากน้ำประปา และถังหรือโอ่ง เก็บน้ำฝน ส่วนใหญ่มีที่ดินเพื่อทำการเกษตรน้อยกว่า 5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 45.45 และไม่มี โรงอาหารเป็นเอกเทศ คิดเป็นร้อยละ 72.72

ด้านเงินทุนและวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ใช้สนับสนุนโครงการส่วนใหญ่ได้จากทางราชการ แต่ก็ เป็นจำนวนที่น้อยไม่เพียงพอใช้ดำเนินงานโครงการได้อย่างต่อเนื่อง ในกรณีที่โรงเรียนมีเงินไม่เพียงพอ ก็จะต้องดำเนินการต่อไป โดยเลือกทำกิจกรรมที่ไม่ต้องจ่ายเงิน และขอความร่วมมือสนับสนุนจาก ประชาชน ซึ่งสิ่งที่ประชาชนให้ความช่วยเหลือส่วนมากเป็นด้านแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ และพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ตามลำดับ

การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ส่วนใหญ่ได้จากประมงจังหวัด และเกษตรอำเภอ ให้บ่อเลี้ยงปลา พันธุ์ปลา พันธุ์พืช วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนความรู้ทางวิชาการ

สภาพทั่วไปของชุมชนที่ตั้งโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านตั้งมานาน รวมกันมีลักษณะเครือญาติ ประชาชนประกอบอาชีพทำนา แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ รายได้ของประชาชน ส่วนใหญ่ได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร

5.3.3 ผลการดำเนินงานตามโครงการ

ก. ผลการศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการด้วยรักและห่วงใย ตามความ คิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าโครงการ และครูผู้สอน สรุปได้ดังนี้

1) ผลการดำเนินงานโดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการ ดำเนินงานอยู่ในระดับ "มาก" ทุกด้าน คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน ด้านการ ดำเนินงานทั่วไป ด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้

2) ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน โรงเรียนดำเนินการอยู่ในระดับ "มาก" ทุกข้อคือ การให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอ การ ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ และขาดสารไอโอดีน ตลอดจนการประสานงานร่วมมือกันแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยนักเรียนระหว่างครู ผู้ปกครอง และ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

3) ด้านการดำเนินงานทั่วไป โดยภาพรวมโรงเรียนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับ "มาก" โดยเฉพาะในเรื่อง การเชิญชุมชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการ และช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การจัดทำแผนงาน โครงการ และการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการก่อนดำเนินงาน ส่วนการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นทั้งรัฐและเอกชนอยู่ในระดับ "น้อย"

4) ด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ได้แก่ การให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การฝึกให้รับผิดชอบการทำงานตลอดจนการนำเอาวิธีการสหกรณ์มาใช้ในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โรงเรียนมีการดำเนินการอยู่ในระดับ "มาก" ตามลำดับ ส่วนเรื่องที่ทำเนิการ "น้อย" คือ การจัดตลาดนัดผลงานของนักเรียน

5) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับ "มาก" ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนได้สอดคล้องกับโครงการด้วยรักและห่วงใย และการควบคุม กำกับให้กิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเป็นไปตามแผนงาน/โครงการ ส่วนเรื่องที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ในระดับ "น้อย" คือ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการสอนเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

ข. ผลการดำเนินงานตามความคิดเห็นของกรรมการนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการจัดกิจกรรมตามโครงการด้วยรักและห่วงใย

กิจกรรมการปลูกพืชที่นักเรียนได้ร่วมปฏิบัติมากได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัว ร้อยละ 92.47 ปลูกกล้วยคิดเป็นร้อยละ 53.23 กิจกรรมอื่น ๆ นอกนั้นได้ปฏิบัติ "น้อย"

กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ นักเรียนได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเลี้ยงปลา ร้อยละ 67.74 เลี้ยงไก่ ร้อยละ 66.67 ส่วนการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น ๆ ได้ร่วมปฏิบัติ "น้อย"

กิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่นักเรียนได้ปฏิบัติ การตัดผม ร้อยละ 61.29 การประดิษฐ์ดอกไม้ ร้อยละ 55.91

เกี่ยวกับสิ่งตอบแทนที่นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรม ส่วนมากจะเป็นสิ่งของหรือผลผลิต ร้อยละ 75.30 ได้รับเป็นเงิน ร้อยละ 21.00 มีนักเรียน ร้อยละ 50.00 เห็นว่าโรงเรียนนำผลผลิตของโครงการไปประกอบอาหารให้นักเรียนรับประทานเป็นครั้งคราว และนักเรียน

ร้อยละ 49.50 เห็นว่านำไปทำอาหารให้นักเรียนรับประทานเป็นประจำ ในด้านความต้องการจะประกอบอาชีพในอนาคต มีนักเรียนต้องการรับราชการ ร้อยละ 41.40 เป็นเกษตรกร ร้อยละ 29.60 และทำงานส่วนตัวมีกิจการเป็นของตนเอง ร้อยละ 28.00

2) ด้านการบริหารอาหารกลางวัน ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนจัดให้บริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 84.40 รูปแบบการให้บริการโดยนักเรียนห่อข้าวมาเอง ทางโรงเรียนจัดทำอาหารให้แบบให้เปล่า ร้อยละ 90.00 จัดจำหน่าย และนักเรียนห่อข้าวมาเอง ร้อยละ 5.90 การช่วยกิจกรรมโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน นักเรียนได้ช่วยเก็บล้างภาชนะ ร้อยละ 81.11 เตรียมสถานที่รับประทานอาหาร ร้อยละ 47.31 มีนักเรียนนำเอาความรู้ทางโภชนาการไปใช้ที่บ้าน ร้อยละ 99.50 ได้แก่การเก็บล้างภาชนะ ร้อยละ 69.89 และปรุงอาหาร ร้อยละ 52.69 และนักเรียนชอบอาหารโรงเรียนจัดทำให้ร้อยละ 99.50

ค. ผลการดำเนินงานตามความคิดเห็นของกรรมการโรงเรียน

กรรมการโรงเรียนทราบว่า โรงเรียนมีโครงการด้วยรักและห่วงใย ส่วนมากจะทราบจากการเข้าร่วมประชุมที่โรงเรียน ในด้านการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนส่วนใหญ่จะให้ด้านแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 91.52 ส่วนเงิน พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และอื่น ๆ จะให้น้อยตามลำดับ เหตุผลที่ให้ความช่วยเหลือเพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อบุตรหลาน ร้อยละ 83.64 ศรัทธาต่อโรงเรียน ร้อยละ 44.24 เกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านความรู้ ความสามารถของนักเรียน กรรมการโรงเรียนเห็นว่านักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ เช่นการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมอาหารกลางวันได้เป็นอย่างดี และยังเห็นว่านักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ที่บ้านได้ โดยมีกรรมการโรงเรียน ร้อยละ 97.60 เห็นด้วยกับการที่โรงเรียนให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เพราะเป็นการฝึกงานด้านอาชีพ และทำให้มีนิสัยรักการทำงาน

5.3.4 ผลการประเมินการดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใย

1) ผลการประเมินการจัดกิจกรรมโดยภาพรวม

จากการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามโครงการด้วยรักและห่วงใย โดยผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าโครงการ และครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "พอใช้" ทุกข้อ ได้แก่ การจัดกิจกรรมปลูกพืช กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพอื่น ๆ

2) กิจกรรมการปลูกพืช

กิจกรรมการปลูกพืชมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับ "พอใช้" แต่มีสองเรื่องที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ในระดับ "ดี" คือ การปลูกพืชผักสวนครัว และการปลูกกล้วย

3) กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ในภาพรวมแล้วโรงเรียนดำเนินการอยู่ในระดับ "พอใช้" แต่มีสองข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ดี" คือ การเลี้ยงปลา และการเลี้ยงไก่

4) กิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพอื่น ๆ

กิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพอื่น ๆ มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับ "พอใช้" คือ กิจกรรมการประดิษฐ์ดอกไม้ การถนอมอาหาร และการตัดผม ส่วนการให้นักเรียนขายสินค้าของสหกรณ์โรงเรียนดำเนินการอยู่ในระดับ "ดี"

5.3.5 ผลการศึกษาปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นในการดำเนินงานตามโครงการ

ก. ปัญหาการดำเนินงาน

1) ปัญหาการดำเนินงานโดยภาพรวม จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าโครงการ และครูผู้สอน พบว่า โรงเรียนมีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับ "มาก" คือ ด้านการจัดการ และด้านบุคลากร แต่เมื่อพิจารณารายด้านจะมีปัญหาในระดับ "น้อย" 2 ด้านคือ ด้านนักเรียน และด้านงบประมาณอาคารสถานที่และวัสดุ ครุภัณฑ์

2) ปัญหาด้านบุคลากร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาด้านบุคลากรอยู่ในระดับ "มาก" ทุกข้อ โดยเฉพาะในเรื่องครูมีภาระการสอน และงานพิเศษมาก การให้ความสำคัญต่อโครงการ และความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานตามโครงการของผู้บริหาร และปัญหาด้านความรู้ ความสามารถของครูที่จะดำเนินงานตามโครงการ ตามลำดับ

3) ปัญหาด้านการจัดการ โรงเรียนมีปัญหาด้านการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" โดยเฉพาะในเรื่องการประชุมวางแผนร่วมกันของผู้ร่วมงาน การเอาใจใส่ และช่วยเหลือจากหน่วยงานเหนือ และการประชาสัมพันธ์ การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ

4) ปัญหาด้านนักเรียน โดยภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับ "น้อย" ทั้งในเรื่องการขาดแคลนอาหารกลางวันของนักเรียน ภาวะทุพโภชนาการ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

5) ปัญหาด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และวัสดุ ครุภัณฑ์ ในภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับ "มาก" ตั้งแต่ปัญหาการได้รับงบประมาณเพื่อนำมาสนับสนุนโครงการ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยราชการ ต้นสังกัด หรือหน่วยงานอื่นทั้งของรัฐ และเอกชน และการขาดวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่เป็นเครื่องใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ ส่วนเรื่องที่มีปัญหาในระดับ "น้อย" ได้แก่ การได้รับความร่วมมือและสนับสนุนด้านแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์จากชุมชน

ข. ความต้องการ

โรงเรียนโครงการด้วยรักและห่วงใยมีความต้องการในระดับ "มาก" โดยเฉพาะเรื่อง การส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการ การให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ข้าราชการครู เช่นมีค่าล่วงเวลา และปรับปรุงสวัสดิการต่าง ๆ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการจัดซื้อ วัสดุ ครุภัณฑ์ ของโรงเรียน ได้สะดวก รวดเร็ว และเพียงพอกับความจำเป็นอย่างต่อเนื่อง

5.3.6 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใย

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานตามโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มากที่สุด" โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าได้รับการสนับสนุน และช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเกิดผลดีต่อนักเรียนมากยิ่งขึ้น โครงการด้วยรักและห่วงใยมีความสำคัญกับโรงเรียนควรจะดำเนินการต่อไป และโครงการนี้ช่วยสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนได้มาก ทำให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าเพียงพอตามหลักโภชนาการ และมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น จากการได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการทำให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถในการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และงานด้านอาชีพอื่น ๆ สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ที่บ้านได้ และยังให้ประโยชน์แก่ชุมชน และท้องถิ่น โรงเรียน บุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนหาภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรและการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น

5.4 อภิปรายผล

จากการศึกษาการดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.4.1 สภาพทั่วไป

โรงเรียนในโครงการด้วยรักและห่วงใยมีโรงเรียน 11 โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล ส่วนใหญ่มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ ในปีการศึกษา 2541 มีจำนวนนักเรียนโดยเฉลี่ยประมาณโรงเรียนละ 230 คน มีข้าราชการครูเฉลี่ยประมาณโรงเรียนละ 12 คน ส่วนใหญ่โรงเรียนมีจำนวนข้าราชการครูต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) กำหนด นักเรียนมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ร้อยละ 11.89 ขาดแคลนอาหารกลางวัน ร้อยละ 46.31 มีโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลด้านการจัดกิจกรรมอาหารกลางวัน ร้อยละ 63.64 ทั้งนี้เพราะว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนมีการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับได้รับงบประมาณให้นักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน จึงดำเนินการได้ผลดี ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529) ที่ว่าโรงเรียนในโครงการพระราชดำรินสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกล นักเรียนมีสภาพขาดแคลน และด้อยโอกาส

ปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียนส่วนใหญ่แหล่งน้ำเพื่อใช้อุปโภค และใช้เพื่อการเกษตรได้จากแม่น้ำลำคลอง หนองบึง น้ำดื่มได้จากประปา และกังorongน้ำฝน พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่มีน้อยกว่า 5 ไร่ ไม่มีโรงอาหารเป็นเอกเทศ และแหล่งเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อดำเนินงานตามโครงการส่วนมากได้จากทางราชการ ส่วนประชาชน บริษัท ห้างร้านของเอกชนให้ความช่วยเหลือน้อย ซึ่งงบประมาณที่ได้รับนี้ไม่เพียงพอที่จะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง เพราะมีนักเรียนที่ต้องการรับบริการจำนวนมาก อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเกษตรมีปัญหามากมาย เช่น การขาดแคลนน้ำในบางฤดู สภาพของดิน และด้านความรู้ความสามารถของบุคลากรผู้รับผิดชอบ เป็นต้น

สภาพทั่วไปของชุมชนที่ตั้งโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านตั้งมานาน รวมกันมีลักษณะเครือญาติ ประชาชนประกอบอาชีพทำนา แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ รายได้ของ

ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับจากผลผลิตทางการเกษตร ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสูง แห้งแล้ง ฝนตก แล่งน้ำเพื่อใช้ทำการเกษตรไม่เพียงพอ ต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ ซึ่งไม่มีความแน่นอน บางปีฝนแล้ง บางปีฝนตกมากน้ำท่วมพืชผลการเกษตรทำให้มีรายได้น้อย แต่ชาวบ้านก็มีจิตใจเอื้อเฟื้อ อาหาร ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ อรรถชัย นันทวิจิตร (2536) ที่ประเมินโรงเรียนโครงการด้วยรักและห่วงใยของจังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพชุมชนส่วนใหญ่สร้างถิ่นฐานที่อยู่อาศัยเป็นปึกแผ่นในลักษณะเครือญาติ ทำการเกษตรแบบอาศัยน้ำฝน มีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกเป็นบางฤดูกาล ผลผลิตทางการเกษตรได้ไม่เพียงพอ สภาพเศรษฐกิจฝืดเคือง รายได้ไม่แน่นอน

5.4.2 ผลการดำเนินงานตามโครงการ

1) ผลการดำเนินงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าโครงการ และครูผู้สอน

(1) ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนดำเนินการอยู่ในระดับ "มาก" ทุกข้อได้แก่ การให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าเพียงพอตามหลักโภชนาการ การช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ และขาดสารไอโอดีน ตลอดจนการประสานงานร่วมมือกันแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยนักเรียนระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะว่า โครงการด้วยรักและห่วงใยเป็นโครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน มุ่งให้นักเรียนมีอาหารกลางวันรับประทานอย่างเพียงพอ แก้ปัญหานักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ การขาดแคลนอาหารกลางวัน ขาดสารไอโอดีน และเพื่อให้นักเรียนมีความรู้เรื่องการเกษตรในภาคปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป

(2) ด้านการดำเนินงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชิญชุมชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการ และช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งนี้่าจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันดี ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้บริหารและข้าราชการครูก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และมีคณะกรรมการโรงเรียนเป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชาวบ้าน มีการประชุม และตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชน ครู ผู้ปกครอง กลุ่มแม่บ้าน และพระสงฆ์ เป็นต้น

เรื่องที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ในระดับ "น้อย" คือ การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐ และเอกชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนตั้งอยู่ในท้องที่ห่างไกล การเข้าไปช่วยเหลือดูแลจึงยังไม่ทั่วถึง แต่ในปีการศึกษา 2541 นี้ โรงเรียนได้รับพระราชทานเข้าอยู่ในพระอุปถัมภ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบกับหน่วยราชการต้นสังกัดได้ให้ความสำคัญและมีการประชาสัมพันธ์โครงการมากยิ่งขึ้น โรงเรียนจึงได้รับการจัดสรรงบประมาณ และช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นทั้งของรัฐ และเอกชนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

(3) ด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ได้แก่ การให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมด้านอาชีพอื่น ๆ การฝึกให้นักเรียนได้ฝึกการทำงาน ตลอดจนการนำเอาวิธีการสหกรณ์มาใช้ในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน พบว่า โรงเรียนดำเนินการอยู่ในระดับ "มาก" ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถชัย นันทวิจิตร (2536) ที่พบว่าโรงเรียนในโครงการด้วยรักและห่วงใยดำเนินการฝึกทักษะในการปฏิบัติงานกลุ่ม ก.พ.อ. มีการจัดกิจกรรมฝึกทักษะและนำขบวนการสหกรณ์มาใช้ในตารางเรียน เพื่อฝึกนักเรียนให้มีพื้นฐานในการประกอบอาชีพระดับ "มาก" และ ชานาญ แสงจันทร์ (2533) ศึกษาการจัดกิจกรรมการเกษตรเพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า โรงเรียนให้นักเรียนชั้น ป.5-6 ปลูกพืช ได้แก่ ผักสวนครัว ไม้ผล ฯลฯ กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ เลี้ยงปลา โรงเรียนสามารถนำผลผลิตมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันได้บางส่วน

(4) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ โรงเรียนดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" คือ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับงานโครงการด้วยรักและห่วงใย ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะว่านโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเน้นการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม และมีการจัดสรรวัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาให้โรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ วิทยุห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา และมีการสอนด้านวิชาชีพต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นจึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ส่วนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้และการจัดการเรียนการสอนให้รู้จักการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นโรงเรียนดำเนินการในระดับ "น้อย" ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ ทำ

ให้คนรับเอาวัฒนธรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้มากจนลืมวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมานาน แต่มีบางโรงเรียนได้รวบรวมวัสดุ ครุภัณฑ์ที่เป็นเครื่องมือประกอบ อาชีพ และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันเก็บรวบรวมไว้ เรียกว่า "ห้องมูลมังอีสาน" เพื่อให้ให้นักเรียน ได้เห็นและเรียนรู้วิถีชีวิต และความเป็นอยู่อันเป็นศิลปะ และวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ

2) ผลการดำเนินงานตามความคิดเห็นของกรรมการนักเรียน

(1) ด้านการจัดกิจกรรมตามโครงการ กิจกรรมการปลูกพืชที่นักเรียนร่วมปฏิบัติ มาก ได้แก่ พืชผักสวนครัว และกล้วย กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่ได้ร่วมปฏิบัติมาก ได้แก่ การเลี้ยง ปลา และเลี้ยงไก่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินการจัดกิจกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้า โครงการ และครูผู้สอน แต่ถ้าได้ผลผลิตน้อยไม่สามารถนำมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันได้ เพียงพอ สืบเนื่องมาจากปัญหาหลายอย่าง เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ การขาดแคลนน้ำเพื่อการ เกษตร สภาพของดินไม่ดี และการขาดความรู้ และประสบการณ์ของครูผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นต้น ซึ่งมีนักเรียน ร้อยละ 50.00 เห็นว่าโรงเรียนได้นำผลผลิตทางการเกษตรไปทำอาหารให้นักเรียน รับประทานเป็นครั้งคราว และร้อยละ 49.50 เห็นว่าโรงเรียนจัดทำให้รับประทานเป็นประจำสม่ำเสมอ

(2) ในด้านการบริการอาหารกลางวัน นักเรียนส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 84.40 เห็นว่าโรงเรียนจัดให้บริการทุกวัน โดยให้นักเรียนห่อข้าวมาจากบ้าน และทางโรงเรียนจัดทำ อาหารให้ ซึ่งมีครู นักเรียน และได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านมาช่วยจัดทำอาหารให้นักเรียน รับประทาน และนักเรียน ร้อยละ 99.50 ชอบอาหารที่โรงเรียนจัดให้ ทั้งนี้เพราะว่านักเรียน ได้ร่วมกิจกรรมตามโครงการทุกขั้นตอนในการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ตั้งแต่การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการนำผลผลิตมาประกอบอาหาร การปรุงอาหาร การ รับประทานอาหาร ตลอดจนการเก็บล้างภาชนะ และทางโรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุน โครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน จึงสามารถให้บริการอาหาร แก่เด็กนักเรียนได้ทุกวันทำให้การดำเนินงานได้ผลดียิ่งขึ้นตามลำดับ

3) ผลการดำเนินงานตามความคิดเห็นของกรรมการโรงเรียน

กรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่ ทราบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใย โดยทราบจากการเข้าร่วมประชุมที่โรงเรียนจัดขึ้น เกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ให้กับทางโรงเรียนส่วนใหญ่จะให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 91.52 ด้านอื่น ๆ เช่น วัสดุ นวัตกรรมและนวัตกรรม จะให้ความช่วยเหลือเป็นส่วนน้อย เหตุผลที่ให้ความช่วยเหลือ เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อบุตรหลาน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่ากรรมการโรงเรียนซึ่งเป็นชาวบ้านในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีภาวะความเป็นอยู่ที่ยากจน เนื่องจากประกอบอาชีพการเกษตรที่มีรายได้ไม่แน่นอนแต่มีความศรัทธาและต้องการจะให้ความช่วยเหลือทางโรงเรียน จึงช่วยในสิ่งที่สามารถจะทำได้คือ ช่วยเหลือด้านแรงงาน เกี่ยวกับความคิดเห็นด้านความรู้ความสามารถของนักเรียน กรรมการโรงเรียนเห็นว่านักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์และกิจกรรมอาหารกลางวันได้เป็นอย่างดี และนักเรียนสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ที่บ้านได้ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่านักเรียนในชนบทได้รับความรู้และประสบการณ์จากช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครองทางด้านงานเกษตรและงานบ้าน และมีกรรมการโรงเรียน ร้อยละ 97.60 เห็นด้วยกับโรงเรียนที่ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเพราะเป็นการฝึกงานด้านอาชีพ และทำให้มีนิสัยรักการทำงานที่จะนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้

5.4.3 ผลการประเมินการจัดกิจกรรมตามโครงการ

1) กิจกรรมการปลูกพืช โดยภาพรวมโรงเรียนมีผลการปฏิบัติงานในระดับ "พอใช้" ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะโรงเรียนประสบปัญหาการขาดน้ำเพื่อการเกษตรในบางฤดู สภาพของดินไม่เหมาะแก่การปลูกพืช การขาดความรู้ และประสบการณ์ของครู ตลอดจนการขาดเงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ชีวานาญ แสงจันทร์ (2533) ที่ศึกษาการจัดกิจกรรมการเกษตรเพื่อสนับสนุนให้โครงการอาหารกลางวันโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การดำเนินงานได้ผลผลิตไม่เพียงพอกับโครงการอาหารกลางวัน ปัญหาเกิดจากสภาพดิน ขาดแคลนน้ำ งบประมาณ ครูขาดความรู้ ประสบการณ์ และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ส่วนการปลูกพืชที่ได้ผลผลิตในระดับ "ดี" ได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัว และการปลูกกล้วย ทั้งนี้พืชผักสวนครัวและกล้วยสามารถปลูกและดูแลรักษาได้ง่ายได้ผลผลิตเร็ว สามารถนำมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนได้มาก

2) กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ผลการดำเนินงานในภาพรวมได้ผลอยู่ในระดับ "พอใช้" แต่มีการเลี้ยงสัตว์ที่ได้ผลในระดับ "ดี" ได้แก่ การเลี้ยงปลา และการเลี้ยงไก่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการเลี้ยงสัตว์ทั้งสองชนิดสามารถดูแลรักษาง่าย และโรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านสถานที่ คือ บ่อเลี้ยงปลา ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถชัย นันทวิจิตร (2536) พบว่า กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่ปฏิบัติมากได้แก่การเลี้ยงปลาและไก่ การปลูกพืชสวนครัว และพืชผักตามฤดูกาล ได้ปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

3) กิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพอื่น ๆ โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับ "พอใช้" ได้แก่ การตัดผม การประดิษฐ์ดอกไม้ และการถนอมอาหาร แต่การให้นักเรียนขายสินค้า สหกรณ์ของโรงเรียนได้ผลอยู่ในระดับ "ดี" ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดโครงการสหกรณ์อย่างจริงจัง มีการส่งเสริม กำกับ และติดตามจากผู้บริหาร ตลอดจนครูผู้รับผิดชอบมีความรู้ความสามารถ และสนใจต่อกิจกรรม และสินค้าของสหกรณ์เป็นปัจจัยที่จำเป็นต้องใช้ในการชีวิตประจำวัน และเป็นโครงการในแผนงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ แผนงานด้านเศรษฐกิจ คือ โครงการส่งเสริมสหกรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529)

5.4.4 ผลการศึกษาปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน

1) ปัญหาการดำเนินงาน

(1) ปัญหาด้านบุคลากร มีปัญหาการดำเนินงานในระดับ "มาก" ทุกข้อ เกี่ยวกับครูมีการสอนและงานพิเศษมาก ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน และความรู้ความสามารถของครูผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้เพราะครูมีจำนวนครูไม่เพียงพอ อีกทั้งครูมีการสอนและการพิเศษอื่น ๆ มาก หน่วยเหนือควรจัดสรรครูให้เพียงพอ และมีความรู้ความสามารถตามที่ต้องการหรือให้มีการอบรมสัมมนาให้มีความรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ทั้งผู้บริหาร

(2) ด้านการจัดการ มีปัญหาในระดับ "มาก" ได้แก่ การประชุมวางแผนร่วมกันของผู้ร่วมงาน การเอาใจใส่และช่วยเหลือจากหน่วยเหนือ ซึ่งโครงการด้วยรักและห่วงใยนี้เป็นโครงการที่สำคัญ บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการประชุมวางแผนร่วมกันให้มีการประชาสัมพันธ์และประสานงานเพื่อระดมสรรพกำลังให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) บัณฑิตด้านนักเรียน โดยภาพรวมมีปัญหาระดับ "น้อย" ทั้งด้านการขาดแคลนอาหารกลางวัน ภาวะทุนนิยมนาการ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้เพราะว่าโรงเรียนได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะเป็นวัตถุประสงค์ของโครงการด้วยรักและห่วงใย และการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนได้ผลดี ทำให้นักเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีการพัฒนาทางสมองและสติปัญญา จึงทำให้ผลการเรียนดีขึ้น แต่การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของนักเรียนมีปัญหาระดับ "มาก" ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัย วุฒิภาวะ และความรับผิดชอบของเด็กนักเรียนยังอยู่ในระดับ "น้อย" ซึ่งครูจะต้องขยันฝึกสอน และอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เป็นผู้มี ความขยัน อดทน และมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น

(4) ด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และวัสดุ ครุภัณฑ์ โดยภาพรวมมีปัญหาระดับ "มาก" ได้แก่ ด้านงบประมาณ และวัสดุครุภัณฑ์ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ดำเนินงานโครงการ ซึ่งโรงเรียนได้พยายามแก้ไขโดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ ติดต่อขอความร่วมมือ และช่วยเหลือจากชุมชน หน่วยงานของรัฐ เอกชนอื่น ๆ และได้รับจัดสรรงบประมาณจากทางราชการเพิ่มมากขึ้นในด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ ทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานโครงการได้ผลดีขึ้นตามลำดับ

2) ความต้องการ

โรงเรียนมีความต้องการด้านต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานตามโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" ดังนี้

(1) ต้องการส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการ

(2) การให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เช่น มีค่าล่วงเวลา และสวัสดิการต่าง ๆ

(3) การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ให้ได้สะดวก รวดเร็ว ทันเวลา และเพียงพอกับความจำเป็นอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งความต้องการให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นี้เป็นเป้าหมายสูงสุดเพราะจะทำให้ นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะรู้จักคิดหาเหตุผล สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ที่จะเป็น

พื้นฐานในการดำรงชีวิตที่สงบสุขต่อไป ที่สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และความต้องการด้านอื่น ๆ ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะนำมาใช้ดำเนินงานตามโครงการให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

5.4.5 การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน

การดำเนินงานของโรงเรียนอยู่ในระดับ "มากที่สุด" โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเกิดผลดีต่อนักเรียนมากยิ่งขึ้น โครงการนี้ช่วยสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนได้มาก ทำให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันเพียงพอ มีคุณค่าตามหลักโภชนาการ และมีสุขภาพแข็งแรง ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และจากการได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการทำให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ อยู่ในระดับที่น่าพอใจ สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ที่บ้านได้ และยังให้ประโยชน์แก่ชุมชน ท้องถิ่น สอดคล้องกับจุดหมายของโครงการด้วยรักและห่วงใย (สำนักงานการศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู, 2537) คือ เพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวัน เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องการเกษตรในภาคปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ทางโภชนาการ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนในการสาธิตการเกษตร และเพื่อเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้าน และตำบลต่อไป

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานระดับสูงที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1) ควรจัดทำให้มีการติดตาม ช่วยเหลือ และให้คำแนะนำแก่โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน เพื่อจะช่วยให้กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้เกิดผลดีมากยิ่งขึ้น

2) ให้มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นประโยชน์และความสำคัญของโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่สังกัด 4 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้จะเป็นการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน และเอกชนเข้ามาช่วยเหลือ และสนับสนุนโครงการมากยิ่งขึ้น

3) จัดการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ และนโยบายเพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน และจัดการอบรมปฏิบัติการในเรื่องการปลูกพืชการเลี้ยงสัตว์ และงานวิชาชีพต่าง ๆ ให้กับครูผู้รับผิดชอบโครงการ และกรรมการโรงเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพ

4) ให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ ได้สะดวก รวดเร็ว และเพียงพอกับความจำเป็นในการใช้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5) ควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอตามเกณฑ์ ก.ค. กำหนด และมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านตามที่ต้องการ เนื่องจากส่วนใหญ่โรงเรียนอยู่ในพื้นที่ห่างไกลกันดาร มีปัญหาครุย้าย ทำให้เปลี่ยนผู้รับผิดชอบบ่อย

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1) ควรให้ความสำคัญ และเอาใจใส่ในการดำเนินงานโครงการนี้มากขึ้น

2) ให้มีการศึกษาปัญหา ความต้องการ และการประชุมวางแผนร่วมกันกับครู กรรมการโรงเรียน ผู้นำชุมชน และนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3) มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของโรงเรียน และแสวงหาความร่วมมือสนับสนุนในหลายรูปแบบจากหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณทั่วไป

4) ส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

5) กำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการดำเนินงาน ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

6) ให้ขวัญกำลังใจ และประกาศเกียรติคุณแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ผลดี

5.5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนในโครงการด้วยรักและห่วงใยกับโรงเรียนที่ไม่ได้ เข้าโครงการด้วยรักและห่วงใย

2) ควรศึกษาความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ปี เริ่มดำเนินการถึงปัจจุบัน

3) ควรศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานของโครงการจากทุกโรงเรียนทั่วประเทศ
ที่เข้าโครงการด้วยรักและห่วงใย เพื่อจะได้ทราบสภาพและปัญหาการดำเนินงานในภาพรวมที่
ชัดเจน ถูกต้อง เพื่อจะนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบและวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม จะได้พัฒนา
โครงการให้มีประสิทธิภาพต่อไป